

**A SZAKMAI MUNKA
ELLENŐRZÉSÉNEK SZEMPONTJAI**

1991

A SZAKMAI MUNKA ELLENŐRZÉSÉNEK
SZEMPONTJAI

Bölcsődevezetők részére
összeállította
a Bölcsődék Módszertani Központjának
munkaközössége

BÖLCSŐDEVEZETŐK ELLENŐRZÉSI SZEMPONTSORAI

- I. Ellenőrzés módszerei
- II. Tárgyi feltételek
- III. Családlátogatás
- IV. Beszoktatás
- V. Napirend
- VI. Gondozási feladatok, műveletek
- VII. Gondozónók tevékenysége
- VIII. Játék
- IX. Ének - zenei nevelés
- X. Előkészítés az óvodába lépésre
- XI. Részidőben gondozott gyermek
- XII. Időszakosan gondozott gyermek
- XIII. Károsodott gyermekcsoportok
- XIV. Egészségügyi ellátás és higiéné
- XV. Élelmezés

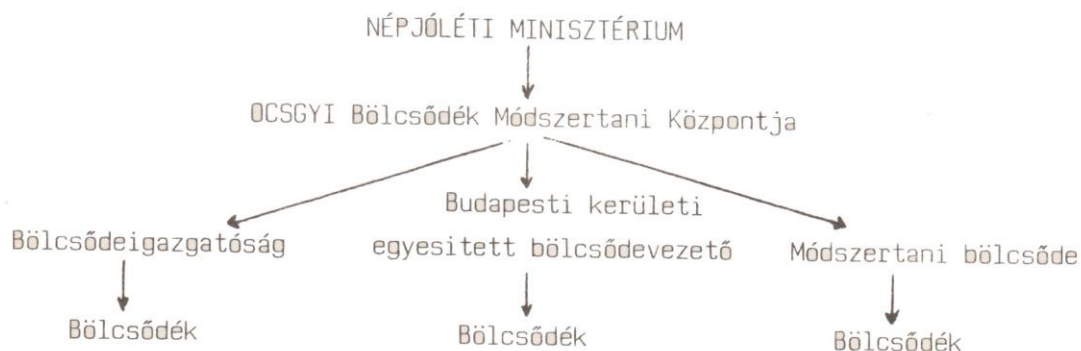
I.

AZ ELLENŐRZÉS MÓDSZERE

Az ellenőrzés módszere a struktúra és funkció egységén alapszik. A bölcsődei hálózat felépítményrendszere adja a struktúrálódást, az egyes szerkezeti tagolódásokat - és az ehhez kapcsolódó feladatokat.

A fokozatok egymásra épülése, a hozzá kapcsolódó feladatok ellátása, azok ellenőrzése adja az összképet a bölcsődék helyes vagy hiányos működéséről. Csak a jól szervezett, egységet alkotó rendszer tekinthető át kellőképpen, ellenőrizhető, és csak az ilyen rendszer tehet eleget a követelményeknek.

A bölcsődei felépítményrendszer a következő:

A bölcsőde élén a részleg- vagy bölcsődevezető áll, aki a gazdasági, szakmai irányítás mellett bölcsődéje ellenőrzését is ellátja.

Rendszeres megfigyeléseivel képet kap gondozónői szakmai színvonaláról.

Egyéni beszélgetései során értékeli, elemzi azok munkáját.

Megfigyeléseihez ellenőrzési tervet készít, az egyéni megfigyelést kiterjesztve a csoport és a bölcsőde valamennyi gondozónőjére. A látottakról emlékeztetőt ír, melynek alapján beszámol a hozzájuk ellátogató módszertani vagy bázisbölcsőde ellenőrzési csoportjának a bölcsőde munkájáról, esetleg bemutatja azt.

Az ellenőrzési csoport feladata - szintén ellenőrzési terv alapján - a területileg hozzá tartozó bölcsőde és vezetőjének szakmai és gazdasági ellenőrzése.

(A két rész akár szét is választható.)

Módszereik között első helyen a megbeszélés áll, melynek során kitérhetnek a helyi adottságok szerint a szervezési kérdésekre, a munkaerőellátottságra, a szakmai színvonalra. Betekintést nyerhetnek a bölcsődevezető és a gondozónők dokumentációjába - ezen keresztül is lemérhetik az ott folyó munkát.

Megfigyelést is végeznek az ellenőrök. Ezek az egyszeri megfigyelések azonban esetlegesek. A bölcsődevezetővel történő megvitatás során válnak tényé vagy eseti problémává.

A hibák kijavítására tanácsot adnak az ellenőrök. Következő látogatásuk alkalmával célzottan figyelnek azok megoldására. Amennyiben a hibák megoldatlanok vagy orvosolhatatlanok, kérik a Bölcsődék Módszertani Központja segítségét, ahonnan a megfelelő szakember támogatására számíthatnak.

Az ellenőrzés módszeréhez szorosan hozzátartozik a folyamatos kapcsolattartás, az információcsere, a kiépült kapcsolatlánc.

II.

TÁRGYI FELTÉTELEK

A bölcsődék létrehozásának feltételeit és szabályait az "Egészségügyi Létesítmények Bölcsődék Tervezési Előírások" tárgyi felszereltségét a "Bölcsődei Felszerelési Jegyzék" határozza meg.

Építészeti szempontból a pavilonos rendszer, tájolás szempontjából a Dk-i fekvés a legmegfelelőbb. Telekigénye olyan, hogy az épületen kívül férőhelyenként 3 m^2 terasz és 10 m^2 játszóudvar álljon rendelkezésre.

Kialakításánál "A bölcsőde kertje, az épület külső kapcsolatai" című kialakítási útmutatót kell figyelembe venni.

A bölcsőde férőhelyszámát úgy kell meghatározni, hogy az 20-szal osztható legyen. Ez egy gondozási egység. Üzemelés szempontjából optimális a 80 férőhelyes bölcsőde.

A bölcsőde helyiségei:

- I. Gondozási egység részei
- II. Kisegítő helyiségek
- III. Szociális helyiségek
- IV. Konyha
- V. Mosoda
- VI. Központi raktárak
- VII. Speciális helyiségek

Kialakításukra vonatkozóan az "Építészeti Szabvány" rendelkezik.

A 20 férőhelyes gondozási egységek önálló bejárattal rendelkezzenek.

Részei:

1. Bejárati előtér - gyermek kocsitároló
2. Mosdó - WC   szülők részére
3. Átadó
4. Elkülönítő

Amikor a bölcsődék...

5. Fűrösztő - biliző
6. Két gyermekszoba
7. Gyermekszobai játékraktár

A gondozási egység berendezési tárgyainak számát, a "Felszerelési jegyzék" meghatározza.

A bejárati előtér és az átadó berendezésénél törekedni kell arra, hogy a szülők az esetleges várakozási időt kényelmesen tudják eltölteni, ezért fogas, székek, asztal elhelyezése kívánatos.

A berendezési tárgyak kiválasztásánál figyelembe kell venni, hogy a gyermekek életmódját nagymértékben befolyásolják ezek a tárgyak. Ezért a kiválasztás általános szempontjai:

- a tárgyi berendezések biztosítása, a gyermekek biztonsága, védelme
- érdeklődésüket ne akadályozzák
- minél kevesebb tilalmat kelljen alkalmazni
- megfelelő hempergő és ágyrács távolság
- polcok biztonságos rögzítése
- nem minden veszély megítélésére érett az 1 - 3 éves gyermek.

A játszósobák berendezése korcsoportonként változik, mivel meg kell valósítani, hogy minden szoba alkalmas legyen minden korosztályú gyermekcsoport befogadására, s a gyermekeknek ne kelljen egyik szobából a másikba költözniük. A korral változó tárgyi feltételek kielégítése a berendezés fokozatos cseréjével valósítható meg.

A bölcsődében a gyermekek számára elsősorban zavartalan mozgás- és játéklehetőségről kell gondoskodni. A rendelkezésre álló helyet úgy kell beosztani, hogy a csecsemők és kisgyerekek egyik alapvető szükségletét, a mozgásszükségletet ne kelljen korlátozni. A veszélyek elleni védelemmel nagyobb teret, szabadabb mozgást is biztosíthatunk nekik.

A zavartalan, nyugodt játékot, tevékenykedést segíti az is, ha a játszóhely lehetőséget ad arra, hogy a gyerekek egy része viszonylag

nyugodtabb, csendesebb helyet találjon magának. Igyekezni kell a rendelkezésre álló teret térelosztó elemekkel megbontani, sarkokat kiképezni a gyerekek számára.

A gyerekeket olyan bútorok vegyék körül, melyeket önállóan tudnak használni. Ha a pad, a szék, az asztal, a fogas, a polc mérete célszerű, ez nemcsak kényelmesebbé teszi használatukat, de könnyíti a gyerek számára, hogy önállósodjon, hogy ő maga üljön bele, vagy másszon ki belőle, ő maga vegye le a játékot a polcról.

A csoportok játékszerei és követelményei:
egészségügyi szempontok:

- könnyen tisztítható, fertőtleníthető legyen
- balesetet ne okozzon - ne törjön, ne essen szét darabjaira, éles sarkai ne legyenek, ne legyen szögelt, hosszú zsinóron ne lógjon, ne legyen túl nehéz.

pedagógiai szempontok:

- a játék színe, nagysága, formája érdeklődést keltsen a gyermekben és tartsa is ébren az érdeklődését
- ne csak nézegetni, fogdosni lehessen, de konstruálni, több fajta-
tevékenységre lehessen felhasználni.

Az úgynevezett alapjátékok, valamennyi korcsoportban szükségesek:

- játszókendő
- labda
- baba, állatfigurák
- mesekönyv - leporelló
- mozgásfejlesztő eszközök

A korcsoportok egyéb játékaikról a "Felszerelési jegyzékben" található felsorolás.

A játékok mennyisége és elhelyezése:

Egy-egy csoport játékkészletének összeállításakor feltétlenül figyelembe kell venni, hogy minden gyerekek jusson ugyanolyan játék.

(Pl. baba, mackó, könyv, autó)

A gyűjtögető, sorakoztató játék korszakában különösen sok játékra van szüksége a csoportnak. Egy-egy játékféleségből a csoportlétszámnak három-négyszeresére is szükség van. (pl. poharak, tálak, kosarak, vödörök)

A játékokat a gyermekek számára könnyen elérhető helyre kell tenni.

Az építőjátékokat kosarakban, fajtánként válogatva célszerű tárolni. Elhelyezésük szellős, jól áttekinthető legyen, azonos helyen tartsuk őket, hogy a gyermekek könnyen megtalálhassák, visszatehessék.

A játék típusonkénti elhelyezés a gyermekek nyugodt, elmélyült játékát segíti. (építősarok, mozgástér különválasztása)

A felügyeletet kívánó játékokat magas polcon tartsuk, csak akkor adjuk oda, ha a gondozónő folyamatosan biztosítani tudja a felügyeletet.

(gyöngy, Montessori, ceruza)

A gyermekek önállóságát segíti a megfelelő módon berendezett fürdőszoba. Ha a törölközőtartó fogasa a gyermek mellmagasságánál nem magasabb, ha a mosdó is alacsonyan van, mindez lehetővé teszi, hogy kezet tudjon mosni, hogy ő maga vegye le a törölközőt és rakja vissza. A kisgyermek önállóságát a jól elhelyezett fésűtartó és teljes alakot mutató tükör is segíti. Tükörbe tekintve könnyebb fésűlködni, de közben önmagával is ismerkedik.

b/ beszoktatás alatt: ..... nap
..... hét

c/ beszoktatás után: ..... nap
..... hét
..... hó

6. A családlátogatás és beszoktatás tartalmi szempontjai:

- ismerkedés jellegű
- tájékozódás - megfigyelés - célzott beszélgetés
- kölcsönös tájékoztatás.

- Milyen volt az első benyomás a családról?
- A megfigyelés alatt milyen információkat szerzett a gondozónő?
- A célzott beszélgetésnél ki és mennyiben irányította a beszéd témáját?
- Érdeklődött-e a szülő vagy hozzátartozó a bölcsődei élet, beszoktatás iránt?
- Melyik beszoktatási módszert tartotta az adott esetben a legcélravezetőbbnek?
- Sikerült-e az elvi és gyakorlati szempontokat a gyermek érdekében pontosan megértetni?
- Eldöntötték-e, hogy ki fogja a beszoktatást végezni?
- Biztosították-e a beszoktatáshoz a feltételeket
  - fokozatos tényező
  - szülővel történő fokozatosság
  - fokozatos teljes együttműködési készség

7. A gondozónő benyomásai, észrevételei a családról

- a szülő - gyermek kapcsolata
- gondozási - nevelési munka
- szokások - szükségletek
- napirendi tapasztalatok
- életmóddal, alvással stb. kapcsolatos észrevételek
- nevelési gondok, kérdések

8. Hogyan fogadták a szülők a gondozónő látogatását?
(vitt-e a gondozónő apró figyelmességét?)
- (bizalommal
  - érdeklődve
  - közönyösen
  - szorongva
  - elutasítóan)
9. Volt-e az ismételt látogatás és miért?
10. Milyen jellegű kérdések merültek fel a beszoktatás alatt?
11. Miben mutatkozott meg a látogatás eredményessége?
12. Hogyan történik a családlátogatás feldolgozása?
Hol rögzítik? - füzetben
- fejlődési naplóban
  - egészségügyi törzslapon
13. Milyen családlátogatási szempontok szerint látogattak eddig?
14. Milyen segítséget igényelnek a gondozónők a családlátogatáshoz?

- Bőlszámú és a gondozónő látogatás*
- a gondozónő látogatás: miként ad felvilágosítást a problémákról és a megoldásokról
  - Tankönyvek: gondok - mikor kell a segítség
  - Szülői csoportok bevonása
  - Gondozónők érdeklődés
  - Kisebbségi nyelvek, magyarság
  - Nyelvi segítség
  - Kérdések
  - Gyermek fejlődésének a gondozónő látogatásánál
  - Bőlszámú és a fejlődés, és a gondozónők látogatás

IV.

A BESZOKTATÁS ELLENŐRZÉSI SZEMPONTJAI

- 1/ Milyen tájékoztatást kaptak a szülők a bölcsődei beszoktatásról?
  - Kitől kapták az információt?
  - Milyen a beszoktatási módszerekről a véleménye?
  - Melyik módszer milyen arányban kerül alkalmazásra?
(Százalékos arány!)

- 2/ Hogyan sikerül a fokozatos beszoktatás módszereiről vagy szülővel történő beszoktatásról meggyőzni a szülőt
  - vállalja a teljes beszoktatási idő alatti együttműködést
  - megérti-e az elvi és gyakorlati szempontokat
  - melyik időpont az alkalmasabb a beszoktatásra - ezt egyeztetik-e a gondozónővel
  - a higiénés feltételeket hogyan biztosította a bölcsőde

- 3/ Milyen volt a gyermek otthoni napirendje?
  - milyen gondozási időpontokat kell módosítani vagy közelíteni a bölcsődében
  - milyen szokásokat figyelt meg a gondozónő az anyánál, amire tekintettel kell lennie
  - felmerültek-e újabb gondozási nehézségek a beszoktatás alatt?
  - melyek ezek?

- 4/ Hogyan alakult a fokozatosság elve a beszoktatás alatt?
  - Milyen időeltolódással lehetett a naponkénti bölcsődei tartózkodást biztosítani?
  - Naponta hogyan változott a gyermek érzelmi állapota, gondozónőhöz való viszonya ?
  - Hány napig gondozta a szülő gyermekét?
  - Mikor kezdte a gyermek a gondozónővel való barátkozást - hogyan?
  - Mikor fogadta el az első felkinált folyadékot?
  - Hányadik napon fogyasztotta el az első felkinált ebédet?
  - Ki altatta el és milyen körülmények között a gyermeket?

- Az altatás előtt vagy után volt-e sírás?
- Mikor fogadta el teljesen a gondozónőt?
- Mikor vett fel a társaival kapcsolatot?

5/ A beszoktatás időtartama

Egyszerre, egyidőben a csoportba hány gyermeket szoktattak be?

- A saját gondozónője időben tudott-e a szülőhöz, gyermekhez alkalmazkodni?
- A csoport munkarendjét befolyásolta-e a beszoktatás?
- Hány napig történt a gyermek beszoktatása?
- Volt-e szükség a beszoktatás periodusának meghosszabbítására?
- Mi volt ennek az oka?

6/ A csoport légköre

- Mennyire zavarta az új gyermek a csoport közösségét ?
- Milyen szervezési munkákat kellett módosítani a gondozónőnek a beszoktatás alatt?
- Hogyan segítette a csoportvezető vagy bölcsődevezető a gondozónő munkáját?
- Az anya és gondozónő együttműködésén milyen pozitív vagy negatív eredményét tapasztaltak?

7/ A szülő és gondozónő együttműködése, kölcsönös tájékoztatása

- Mennyire fogadta el a gondozónő az anya személyét ?
- Mikor és miben nyilvánult meg az anya bizalma a gondozónő felé?
- Milyen együttműködési módszert sikerült kialakítaniuk ?
- Mi okozta a legnagyobb nehézséget a gondozásban?
- Milyen jellegű kérdéseket tett fel leggyakrabban az anya?
- A kölcsönös tájékoztatásnak milyen formái alakultak ki?
- Milyen műveleteket sikerült egyeztetni, összehangolni a beszoktatás periodusában?
- A nevelés terén milyen módszerek merültek fel megbeszélésre?

8/ Hogyan segítette a szülő a beszoktatást?

- Elfogadta a szervezési - együttműködési feladatokat ?
- Gyermekével kapcsolatos változásokat, feladatokat figyelemmel kísérte-e ?
- Érdeklődött-e elvi szempontok iránt ?
- A meg nem értett feladatokhoz kért-e segítséget ?
- Saját gyermekén kívül vett-e fel mással kapcsolatot?
- A fokozatos kiválasztást fegyelmezetten végezte-e ?
(távozáskor bejelentés stb.)
- Megbetegedés esetén hogyan folytatódott a beszoktatás ?
- Milyen időegységekre tértek vissza betegség utáni beszoktatásnál ?

9/ Az anya és gondozónő együttműködésének milyen nehézségei voltak?

Elfogadta-e a gondozónő az anya személyét?

Milyen közös feladatokat beszéltek meg?

V.

SZEMPONTOK A FOLYAMATOS NAPIREND SZEMÉLYI FELTÉTELEINEK
ELLENŐRZÉSÉHEZ

1. Biztosítottak-e a gondozási - nevelési munka személyi feltételei?
2. Biztosítva van-e a gyermekcsoportok számára a hely és csoport-állandóság?
3. Biztosítva van-e a felmenőrendszer a gyermekcsoportokban a beszök-tatástól az óvodába adásig?
4. Milyen végzettségű gondozónő dolgozik a csecsemőcsoportban?
5. A gyermekcsoportból évközben távozó gondozónő után hogyan történik az új gondozónő beállítása a csoportba?
6. Történik-e átcsoportosítás a csecsemő és tipegőcsoportokban az újonnan felvételre kerülő csecsemők miatt?
7. A saját gondozónő elv szerint hogyan oszlanak meg a gyermekek a csoportban?
8. Vegyes csoport esetén van-e kor szerinti elosztás?
9. Milyen rendkívüli helyzetek adódtak a személyi feltételek biztosításában.

A napirend kialakításának általános elvei

1. Hogyan érvényesülnek az életkori sajátosságok a napirenden belül?
2. Hogyan alakul a gyermekek érkezése, távozása a csoporton belül?
3. Biztosítva van-e a korán érkező gyermekek számára a nyugodt alvás?
4. Mennyiben függ a reggeliztetés, ebédeltetés ideje a gyermekek bölcsődei tartózkodásától?
5. Van-e valamilyen összhang a gyermekek otthoni és bölcsődei napi-rendje között, miben nyilvánul ez meg?

6. Hogyan oldják meg az életkorral járó módosításokat a napirendben?
7. Az évszak változásával járó időtényezők mennyiben változtatnak a napirend szervezési feladataiban? Okoz-e ez valami átállási nehézséget?
8. A csecsemő-tipegő vegyes csoport gondozási igényeit hogyan sikerül megoldani?
9. Milyen szervezési gondot okoz a párhuzamos napirend?
10. Volt-e valamilyen változás a gyermekek sorrendjében étkezési nehézségek miatt, mi volt ez?
11. Hogyan tudják a gyermekek alvási igényeit biztosítani?
12. Van-e lehetőség a kerti életen belül a szabadban történő étkeztetésre, gondozásra?
13. Milyen tárgyi felszerelések állnak rendelkezésre a szabadban történő gondozásra?
14. Mit értenek a rugalmas napirend fogalmán?

A napirend kialakításának gyakorlati szempontjai:

1. Biztosítva vannak-e az alcsoport gyermekei számára a nyugodt gondozási feltételek?
2. Hogyan sikerül a valódi folyamatos gondozást az egyes gyermek esetében biztosítani?
3. Hogyan valósul meg a gondozási munka gördülékenysége a gyakorlatban?
4. Mennyi idő jut gyermekenként a tisztázás és kézmosás műveletére?
5. A csecsemő-tipegő vegyes csoport fürdőszobai műveleteit hogyan tudják biztosítani?

6. Hogyan valósul meg az egyes alcsoportok között a csusztatott napirend?
7. Milyen öltözködési lehetőséget tudnak az alcsoportok számára biztosítani?
8. Hogyan szervezik meg az udvarra készülődés feladatait?
9. Kire számíthat a gondozónő a szervezési munkákban, ha egyedül dolgozik a csoportban?
10. Alváson kívül mennyi időt töltenek a gyermekek a levegőn?

A gondozónői munkarenddel kapcsolatos kérdések:

1. Hogyan befolyásolja a bölcsőde nyitása, zárása a gondozónők beosztását?
2. A lépcsőzetes gondozónői beosztásnak milyen lehetőségével éltek?
3. Hogyan oldják meg az ölelkezési időben a szervezési feladatokat?
4. Milyen jellegű beosztási módosításra kerül sor a gondozónő hiányzása esetén?
5. Miben és mennyit segít a technikai dolgozó?
6. A főzőkonyha, mosoda hogyan szolgálja, segíti a napirend eredményességét?
7. Kivel és hogyan beszélnek meg napirend változtatás esetén a feladatokat?
8. Van-e a gondozónőknek kikapcsolódási lehetősége, hány perc?

VI.

A GONDOZÁSSAL KAPCSOLATOS ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Biztosítva vannak-e a gondozás - nevelés személyi és tárgyi feltételei?
2. Milyen jeleit tapasztalta a gondozónő és gyermek közötti kapcsolatnak? (Bizalmas közelség, ragaszkodás, odasimulás stb.)
3. Milyenek a gondozónő mozdulatai?
tisztábatevés
etetés   közben
öltöztetés
4. Mit fejez ki a csecsemő és gyermek testtartása?
(feszültség, ellenállás, elengedettség stb.)
5. Milyen a gyermek viselkedése a gondozási műveletek közben?
6. A hívás-kinálás-kérés gesztusai hogyan érvényesül egyes gondozási folyamatok alatt?
7. Az emelés, tartás, fogás mozdulatai megfelelőek-e egy adott korcsoportban?
8. Milyen jelzéseket közvetít a gondozott gyermek gondozónője felé?
A gondozónő hogyan reagál erre?
9. Elegendő idő van-e biztosítva az együttműködésre?
10. A szokáskialakítás feltételei mennyiben biztosítottak?
11. Miből lehet következtetni az egyénre szabott gondozásra?
12. Miből mérhető le a csoporton belüli gondozási elvek egyeztetése?
13. Hogyan és milyen módszerrel történik a szobatisztaságra szoktatás?
14. Hogyan valósul meg gondozás közben a gyermek önállósági igénye?

15. Miből mérhető le a saját gondozónő-elv eredményessége?
16. Hogyan és miből következtet a gondozónő az otthoni gondozási-nevelési eredményekre vagy kudarcokra?

VII.

A GONDOZÓNŐK TEVÉKENYSÉGÉNEK ELLENŐRZÉSE A BÖLCSŐDÉBEN

A gondozónői magatartás, nevelői attitűd, stílus és az egyes nevelési módszerek ellenőrzése és kiértékelése elősegíti a gondozónők munkáját, a gyermekekhez való kapcsolatát.

A szempontsor elsősorban akkor alkalmazható, ha az ellenőrnek előzetes ismeretei vannak a megfigyelt gyermekcsoportról és az őket gondozó felnőttekről.

Ezért nemcsak a területi ellenőrök számára ajánljuk a szempontokat, hanem a bölcsődevezetők részére is, akik rendszeresen végzik dolgozóik munkájának megfigyelését és értékelését. A szempontsor megfigyelése elvégezhető az egyéb ellenőrzési feladatokkal összhangban is.

Az egyes pontok nem határoznak meg kötelező sorrendiséget és állandóságot, az ellenőrök belátására bizzuk azok rugalmas alkalmazását. Esetenként aktuális problémák elvonhatják róluk a figyelmet.

Az egyes kérdésekre adandó válaszok lehetőleg ne igenlők vagy nemlegesek legyenek, hanem átfogóan, tartalmasan ítélik meg a gondozónők beállítottságát, készségét.

A szempontsor egyben segítséget is nyújt az ellenőr munkájában a látott esemény feldolgozásához, rögzítéséhez és kiértékeléséhez.

A gondozónői kommunikáció, emóció, válaszkészség

1. A gondozónő verbális és nonverbális megnyilatkozásai:

- Adekvát-e a gyermek fejlettségéhez a kommunikációjának tartalma, formája?

Hogyan kapcsolódik a gyermek tevékenységéhez, a különböző helyzetekhez a gondozónő kommunikációja?

- Általában egy gyermekhez szól, vagy a csoport egészéhez beszél?
- Milyen a gondozónő beszédtechnikája, beszédstílusa?
- Milyen a gondozónő nonverbális kommunikációja?
- Milyen a verbális és nonverbális kommunikáció kapcsolata?
- A gondozónő beszédének milyen jellemző, egyedi sajátosságai vannak? (hadar, selypít, raccsol, becéz, gügyög)

2. A gyermek és gondozónő kommunikációját mi jellemzi?

- Ki a kezdeményező a kommunikációban, a különböző szituációk során, és milyen arányban oszlik meg a kezdeményezés?
- Hagy-e időt a gyermeknek a reagálásra?
- Előfordul-e, hogy a gondozónő félreérti a gyermek jelzéseit?
- A gondozónő reagálása a gyermek megnyilvánulására felszínes vagy érdemi?

3. A gondozónő emóciói, empátiája:

- A gondozónő odafordulásából, gyermekhez való viszonyából kitűnik-e empatikus érzéke, és miből?

A gondozónőnek a napi munkája során pozitív vagy negatív emóciói vannak-e túlsúlyban?

4. Gyermek és gondozónő érzelmi kölcsönhatása:

- Mutat-e ingadozást a csoport hangulata?
Érezhetők-e fáradtság, éhség, felfokozott érzelmi hangulat jelei?
Hogyan reagál ezekre a gondozónő, befolyásolja-e ez az ő hangulatát is?

A gondozónői magatartás, nevelői attitűd, stílus és az egyes nevelési módszerek alkalmazásának szempontjai

1. Milyen a gondozónői magatartás, a gondozónő irányítási stílusa?
(pl. figyelmes, barátságos, demokratikus, ráhagyó)

2. A gondozónő nevelői attitűdje, nevelői magatartása:
  - pozitív vagy negatív irányba befolyásolja-e a gyermekek hangulatát, magatartását, tevékenységét?
  - milyen területeken és hogyan hat a gyermek személyiségfejlődésére? (értelmi területek, szocializáció, én-fejlődés)
3. A gondozónő nevelői magatartása alkalmazkodik-e a gyermek tevékenységéhez, a gyermekhez, egyéni sajátosságaihoz?
4. Az ellenőrzés során milyen nevelési módszereket alkalmazott a gondozónő, és hogyan?
  - milyen a követelmények állítása, reálisak-e azok?
  - biztosítottak-e a feltételei? (idő, hely, tárgyi feltételek)
  - a megerősítés - tiltás módszereit hogyan alkalmazza, melyik dominál?
5. Összhangban vannak-e a csoport gondozónői által alkalmazott nevelési módszerek?
6. Mennyire következetes a gondozónő a napi gondozó - nevelő munkája során? (pl. a szabályokat minden esetben betartják-e, rugalmasan kezeli-e őket, vagy a gyermekre bízza azok betartását?)
7. Foglalkozik-e kiemelten egy-egy arra rászoruló gyermekkel a gondozónő? (közvetlen vagy közvetett ráhatást gyakorol-e)
8. Nevelői attitűdök figyelembevételével történik-e a gondozónők csoportbeosztása, párosítása?

VIII.

JÁTÉK MEGFIGYELÉSI /ELLENŐRZÉSI/ SZEMPONTOK

I. Feltételek

1. Idő /folyamatosság meg van-e/
2. Tér biztosítása mozgáshoz /berendezés, elrendezés/
3. Játékszerek:
  - a/ megfelelnek-e pedagógiai
életkori
mennyiségi
esztétikai
egészségügyi
balesetvédelmi szempontoknak.
  - b/ játékkészlet: szobai
udvari
    - alapvető játékok meg vannak-e minden korcsoportban
    - vannak-e olyan játékok, amik arra készítetik a gyerekeket, hogy együtt játsszanak társakkal (pl. orvos - beteg, fodrász - vendég, stb.)
    - vannak-e képeskönyvek, egyéb tevékenységfajtákra van-e lehetőség a csoportban (pl. rajzolás, gyurmázás stb.)
  - c/ a játékszerek elhelyezése
  - d/ a játékok rendezetése /napközben, folyamatosan/
  - e/ a játékok cseréje /gyakorisága, kivitelezése/
járatás, cseréje, elhelyezése
4. Mozgásfejlesztő eszközök
  - szobában
  - udvaron
5. Csoportléggör
  - gondozónő irányítási stílusa
  - gondozónő - gyermek kapcsolata
  - gyermek - gyermek kapcsolata

II. Gondozónő:

1. Felügyelet biztosítása /védetség, nyugalom biztosítva volt-e a játéktevékenység során?/
2. Játék irányítása:
  - utasít, felszólít /igy játék helyett játékos feladatmegoldás lesz/
  - a feltételek megteremtésével szabadságot biztosít a játékban, nem irányít közvetlenül
  - tiltások a játék során: indokoltak-e
gyakorikak-e
3. Játékban való részvétele
  - indokolt-e
  - társ tud-e maradni
  - időben kilép-e
4. Könyvnevezetés, mesélés
  - a gondozónő szerepe a szituációban /kezdeményezés kivitelezés, együttes tevékenység, irányítás, stb./
  - a mesélés, a képekről adott információ a gyermek korának megfelelő szintű-e
5. A különböző játékszerekkel való tevékenység előkészítése /feltételek kialakítása/
jó-e? /montessori, ceruza, gyöngy, gyurma, stb./
6. A játéktevékenység elismérése, békiorítása
  - szóval, egyéb módon
  - gyakorisága

7. A játék és nevelés kapcsolata:

- erkölcsi nevelés: viselkedési szabályok megtanítása, betartása /játékszerekkel, társakkal kapcsolatban/
- értelmi nevelés: beszélgetés, vers, ének, mese, magyarázat kapcsolódik-e aktuálisan a játékhoz
- esztétikai nevelés: alkotás lehetősége /gyurmázás, rajz, stb./ beszélgetés, képek nézegetése
- munkára nevelés: pakolgatás, rendezgetés /állandó hely a különböző játékoknak/

III. A gyermek játéktevékenysége:

- mit játszanak, életkoruknak megfelelő szinten-e? /játéktípus, játszás színvonala/
- hogyan használják fel a játékeszközöket /manipuláció, valódi funkció, szimbólikus jelentés/
- nyugodt elmélyült, vagy kapkodó felszínes a játékuk /mennyi ideig kötötte le egy tevékenység, vagy tárgy a figyelmét?/
- *szekvenciális játék*

IV. Társas kapcsolatok fejlődése:

1. Érdeklődnek-e egymás iránt a csecsemők, fogdossák-e egymást? Örömet okoz-e nekik a társ jelenléte?
2. Vesznek-e el egymástól, illetve kínálnak-e játékot egymásnak?
3. Szívesen tartózkodnak-e egymás mellett?
4. Figyelnek-e egymás tevékenységére a gyermekek, utánozzák-e egymást?

5. Részt vesznek-e egymás játékában, keresik-e egymás társaságát a gyerekek? Van-e olyan gyerek a csoportban, akivel mindenki szívesen játszik?
6. Vannak-e állandó párok, kiscsoportok, akik gyakran együtt játszanak?
7. Beszélgetnek-e egymással?
8. Próbálják-e befolyásolni társuk tevékenységét?
/rábeszélni valamire, úgy megszerezni valamit, hogy a társ ossza meg vele, cserélni/
9. Elfogadják-e társuk kezdeményezését, irányítását?
Van-e a csoportban olyan gyerek, akiét leginkább elfogadják?
10. Változik-e a gyerekek játéktevékenysége, hangulata, ha a velük gyakran együtt játszó társuk hiányzik?
11. Segítenek-e egymásnak, ha az szükséges, vigasztalják-e egymást?
12. Figyelmeztetik-e a gyerekek egymást, bizonyos, a csoportban érvényes szabályok betartására?
13. Utánozzák-e a felnőtt viselkedését az egymással való kapcsolatukban?
14. Konfliktusok játék közben:
  - gyakorisága
  - oka /feltételezhetően/
  - megoldása
  - gondozónő közbelépése /indokolt-e/
15. Agresszív mozzanatok gyakorisága a játékban
  - /dobálás, lesöprés, rugdosás, egymás elleni nyílt agresszió/

IX.

JAVASOLT ZENEI MEGFIGYELÉSI /ELLENŐRZÉSI/ SZEMPONTOK

Hangléghkör

Természetes zörejek (nem túl hangos, nem tompított), hirtelen nagy zörejektől mentes.

Beszédhang nem túl erős, nem túl gyors, a hanglejtés kellemes, színes (különösen amíg a gyermek főleg hangerőből és hangsúlyokból ért, nem a szavakból).

Zenei hang (énekelgetés, mondóka) nem túl hangos - egy-két gyerekhez - nem vonja el a játszó gyerekek figyelmét a saját tevékenységükről.

Gépzene teljesen felesleges érzékszervi és idegrendszeri megterhelés, (rádió, magnó) a gyermeknek sok csendre és emberi hangra van szüksége.

Zenei nevelés

A nap bármelyik szakában néhány perc (kivéve gondozási művelet közben, alváskor).

Elsősorban = személyes játékok, gondozónő-gyermek (arc, fül, ujj, tenyér, lovaglás)

Továbbá = játékhelyzetekhez kapcsolt (esetleg kinevezett tárgyhoz: kocka=kiskacsa, vödör=csákó, golyók=dió)

= képeskönyvhöz (beszégetés a képről, ahhoz ének, mondóka)

= dúdolgatás halkán

Nincs szervezett foglalkozás, csoportos összevonás, körjáték.

A gyermekek önkéntes érdeklődésük alapján vesznek részt játékban, énekelgetésben, de ahhoz, hogy megszeressék, élvezzék a játékot, a gondozónőnek énekelgetnie kell, hogy megismerjék az örömet.

Zenei anyag

mondókák = dalok-játékok (felnöttek játéka a kicsinyekkel) mozgással

= olyan dalok, amit csak hangulatkeltésre énekelget a gondozónő (kerécseny, tavasz, állatok, virágok, kedvelt szép dallamok)

A bölcsődei zenei nevelés célja:

- a gyermekek érdeklődését felkelteni az éneklés, emberi-zörejhangok iránt,
- a gyermekeket érzelmileg kiegyensúlyozottabbá tenni, a személyes kapcsolatú játékokkal, dúdolgatás, énekléssel,
- mintát adni a gyermekeknek milyen az éneklés, ha kedve és érdeklődése van, azt utánozhassa,
- a dalok betanítása nem cél, a gyermekek különböző fogékonyságuk alapján kezdenek majd hangicsálni,
- a sokszori rövid énekelgetés-játék (egy-egy 10 másodperces mondókát, énekes játékot legalább 5x 6x jó énekelni, még akkor is csak 1-2 perc lesz)
- **Eredmény** = a gyermekek gőgicsélése, halandzsája, blablája zenei hatások alapján, egy kellemes, biztonságos légkörben.

A **gondozónő**-nek ismernie kell legalább 80-100 mondókát, gyermekdalt a játékmozgással együtt és

- meg kell szoknia, kialakítani egy jó hangmagasságot (d-h abszolút hang), mert a mély éneklés a hangulat kárára megy.

A bölcsődei zenei nevelés folyamatának ellenőrzési kérdései:

1. GONDOZÓNŐ

- énekelget-e a gondozónő napközben, mikor és mennyi ideig?
mikor milyen tevékenység közben nem?
- mondóka és dalhoz játszik a gyerekekkel, vagy eszközt használ?
(képeskönyv, baba, kendő, kokca?)
- ismételteti-e ugyanazt a dalt többször?
- mélyen vagy magasán énekel-e, tisztán tud-e énekelni?
- körülbelül mennyi mondókát és dalt tud kívülről?

2. GYERMEKEK

- gőgicsélnek, hangicsálnak, dúdolgatnak, blabláznak-e a gyerekek?

- figyelik-e, szívesen hallgatják-e az éneklést, kérik-e a játékokat (ölbenülő, kéz-tenyér, lovagoltató játékokat)?
- dallamfoszlányokat énekelgetnek-e, vagy ritmikusan ismételnék szótagokat, vagy hangutánzást próbálnak-e? (tútú, drrr, vau-vau, miáu)
- életkoronként miben mások ezek a hangicsálások?

X.

ELŐKÉSZÍTÉS AZ ÓVODÁBA LÉPÉSRE

1. Van-e azokkal az óvodákkal kapcsolatuk, amelyekbe a gyermekek többsége távozik a bölcsődéből?
2. Ez a kapcsolat folyamatos, egész év során meglévő, vagy csak az átadás időszakában?
3. Ki szervezi meg az óvodával való kapcsolattartást és a gyerekek átadását?
4. Működik-e "Bölcsőde-óvoda munkaközösség" a megyében, illetve a kerületben? Ha nem, akkor alkalmanként tartanak-e közös továbbképzéseket óvónőknek - gondozónőknek?
(Bölcsődei gondozó-nevelő munka bemutatása, módszertani levelek ismertetése, illetve óvodai oktató-nevelő munka bemutatása, óvodai nevelési program kiscsoportra vonatkozó részeinek ismertetése)
5. Végeznek-e megfigyeléseket egymás intézményében óvónők és gondozónők?
6. Az óvodába adásig milyen önállósági szintre jutnak a gyermekek, milyen problémák adódnak az átadásnál?
7. Meglátogatják-e az óvónők a leendő óvodásokat?
8. Tájékoztatják-e a gondozónők az óvónőket a gyermekek egyéni sajátosságairól, fejlődési jellemzőiről?
(kialakult társkapcsolatokról, stb.)
9. Készül-e fejlődési dokumentációból összefoglaló, amit átadnak az óvodának?
10. Egyeztetik-e a bölcsődei és az óvodai jeleket?
11. Ellátogatnak-e a gondozónők a gyerekekkel az óvodába?

12. Beszélgetnek-e a gyerekekkel az óvodába kerülésről?
13. Meghívják-e a bölcsődei záró szülői értekezletre az óvónőket?
14. Az óvónők tájékoztatják-e a szülőket az óvodai életéről, a várható változásokról?
15. Történik-e a napirendben változás az óvoda előtti időszakban? (étkezés, alvás időpontja)
16. Az egy bölcsődei csoportba járó gyerekek együtt maradnak-e az óvodában?
17. Az első óvodai napon a gondozónő fogadja-e, vagy átkiséri a gyerekeket?
18. Az óvodai átadás után kérnek-e az óvodától tájékoztatást a gyerekek beilleszkedéséről?
Megbeszélik-e a tapasztalatokat az óvónőekkel?
19. Meglátogatja-e később a gondozónő az óvodába járó gyerekeket?

RÉSZIDŐBEN GONDOZOTT GYERMEK

1. Hány órát tartózkodik általában a bölcsődében a gyermek?
2. Végeznek-e családlátogatást a gondozónők a gyermek bölcsődébe kerülése előtt?
3. Milyen indok alapján kérték a szülők a gyermek felvételét?
4. Anyás beszoktatással kerül-e bölcsődébe a gyerek?
5. Van-e állandó helye az asztalnál, az étkezési sorban, lefekvésnél?
6. Nem zavarja-e meg a csoport napirendjét (a gondozónő gondozási teendőit) a gyermek érkezése és /vagy távozása a csoportból?
7. Hogyan válik el a gyermek a szülőktől, hogyan fogadja érkezését?
8. Milyen a gondozónő - gyermek kapcsolata? (elfogadja a gondozónőt, igényli a közelségét, együttműködik-e gondozás során)
9. Milyen a gyermektársakkal való kapcsolata? (elfogad-e játékkezdményezést, játszik-e társakkal, vagy inkább magányosan stb.)
10. Milyen változásokat okozott a család és a gyermek életében a bölcsődébe kerülés? (nyugtalanosság, agresszivitás, étkezési, alvási zavarok, szülővel való együttjátszás gyakoribb igénylése, megbetegedés)
11. Milyen a gondozónő - szülő kapcsolata? (Kölcsönös-e az elfogadás, tájékoztatás a gyermekről?)
12. Milyen a gyermekről vezetett dokumentáció? (eseménynapló, fejlődési napló, üzenőfüzet, törzslap.)

10. A kimaradó gyermekek szülei milyen indoklást adnak a kimaradás okaként?
Egésznapos bölcsődei elhelyezést kérnek, óvodába megy a gyermek, nagymama vigyáz rá.
11. Támasztanak-e a szülők különleges elvárást a bölcsődével szemben az általános szolgáltatásokon kívül?
Étkezés, játék, "foglalkozás, tanítás" szobatisztaság.
12. Egyéb eltérés a teljes időben gondozottak ellátásától?
ruha, szülői önkéntes hozzájárulás, stb.

XIII.

KÁROSODOTT GYERMEKCSOPORTOK ELLENŐRZÉSE

1. Külön részlegben vagy csak külön szobában helyezték el a gyerekeket?
2. Hány gyereket gondoznak?
3. Hogyan történik a gyerekek fölvétele?
4. Gyermekszobák kapcsolódása, fürdőszoba, teraszhoz?
(ha nem típusbölcsődében gondozzák őket)
5. Fürdőszoba felszereltsége, mozgást, állást, ülést könnyítő kapaszkodók.
6. Gyermekszobák bútorzata speciális bútorok, kapaszkodók, mozgásfejlesztő eszközök. Felsorolása.
Minimálisan speciális kapaszkodók az asztalokon, játékpolicokon, két bordásfal, járókorlát, fokos szék. Elhelyezésük.
7. Edényzet: speciális nyellel ellátott kanál, kétfülű csésze.
Egyéb:
8. Fejlesztő játékok.
9. Hány gondozónő dolgozik a csoportban?
Egy gondozónő hány gyereket gondoz? (Max.3)
10. Hogyan választották ki a gondozónőket?
11. Egyéb végzettségű munkatársak (gyógypedagógus, gyógytornász, konduktor, egyéb:) Heti munkaidejük?
12. Fejlődési naplót vezetnek-e? A gondozónő? Csak a munkatársak?
13. Részesülnek-e a gondozónők továbbképzésben? Milyen időközönként?
14. Szakmai irányítást helyben kitől kapnak?

XIV.

EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁS ÉS HYGIÉNE

1. Mi az eljárás, ha napközben egy gyermekről kiderül, hogy beteg?
2. A kitiltott gyermeket hogyan veszik vissza a közösségbe, hány nap után?
3. Az igazolás adatait (időpont, dg, kezelés) bevezetik-e a törzslapra?
4. Fokozottan figyelemmel kísérik-e a gyermek állapotát még néhány napig, amikor betegség után a bölcsődébe visszatér?
5. Fertőző betegségek naplóját vezetik-e?
6. Hasmenéses, vagy más fertőző betegségben szenvedő gyermekkel kapcsolatban milyen hygiénés eljárásokat alkalmaznak?
7. Fertőző beteg gyermekkel kapcsolatos KÖJJÁL-előírásokat szabályosan végrehajtják-e?
(Bejelentés, zárlat, stb.)
8. Ha a bölcsődés gyermek testvére, családtagja fertőző betegségben szenved, ez tudomásukra jut-e, hogyan, s ezzel kapcsolatban szabályosan járnak-e el?
9. Az üzenőfüzet használata
10. Milyen napirendi szakaszban mutatják be a vizsgálatot igénylő gyermekeket a bölcsődeorvosnak?
11. Hol történik az egészséges, illetve beteg gyermekek vizsgálata, oltása?
12. Hygiénés rendszabályok betartása.